

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki soruların Tarım ve Orman Bakanı İbrahim YUMAKLI tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

İbrahim AKIN

İzmir Milletvekili

Türkiye, dünya kayısı üretiminde açık arayla ilk sırada yer alan ülkedir. TÜİK verilerine göre 2023 yılında Türkiye'de 1 milyon 450 bin dekar alanda 750 bin ton kayısı üretilmiştir. BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre ise, 2022'de dünyada 558 bin hektar alanda 3 milyon 863 bin ton kayısı üretilmiş ve Türkiye 803 bin tonla ilk sırada yer almıştır. Türkiye'yi 451 bin ton üretim miktarı ile Özbekistan'ın takip ettiği görülmektedir.

Tarım ve Orman Bakanlığının yayınladığı **2023 Yılı Kayısı Ürün Raporuna** göre 2021 yılında dünya kayısı üretim alanlarının **yüzde 24,4'üne** sahip Türkiye, dünya kayısı üretiminin de **yüzde 22,4'ünü** sağlamıştır. Aynı rapora göre dünya kayısı üretiminde ikinci sırada yer alan Özbekistan ise, dünya kayısı üretim alanlarının sadece **yüzde 6,6'sına** sahip olduğu halde dünya kayısı üretiminin **yüzde 11,9'unu** sağlamıştır. Bu durum, Türkiye'deki kayısı veriminin Özbekistan'a göre **neredeyse iki kat düşük** olduğunu göstermektedir.

FAO 2023 verilerine göre, dünya kayısı üreticisi ülkelerin, üretici fiyatları sıralamasında ise Türkiye kg başına 0,75 USD ile İran, Japonya, Yunanistan ve İspanya'nın ardından **beşinci sırada** yer almıştır. Aynı FAO verilerinde göre kayısı üretici fiyatının, kilogram başına İran'da 5,32, Japonya'da 4,12, Yunanistan'da 1,26, İspanya'da ise 1,11 USD olarak gerçekleştiği belirtilmiştir. Bu durum, **dünyanın en fazla kayısı üreticisi ve ihracatçısı olan Türkiye'de kayısı üreticilerinin değil, aracı şirketlerin ve tüccarın kazançlı çıktığını** göstermektedir.

Türkiye'deki kayısı üretiminin yüzde 43,8'i Malatya'dan sağlanmakta, sadece Malatya'da yaklaşık 200 bin kişi kayısı tarımı ile geçimini sağlamaktadır. Malatya'dan sonra Kahramanmaraş ve Hatay illeri kayısı üretiminden ikinci ve üçüncü sırayı almaktadırlar.

Bilindiği gibi Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya, **6 Şubat depremlerinden** en fazla etkilenen illerimiz olmuştur. Özellikle kayısı üretiminin merkezi olan Malatya başta olmak üzere, kayısı üreticileri, 6 Şubat depremlerinden büyük zarar görmüş, ellerindeki kayısı depoları yıkılmıştır. Bu durum karşısında kayısı üreticisinin elde ettiği ürünü sağlıklı bir şekilde depolama olanağı kalmamıştır. Kayısı tüccarları ve alıcı şirketler, üreticinin yaşamakta olduğu bu zorluğu fırsata çevirmekte, elindeki ürünü bozulmadan satmak isteyen kayısı üreticisine şirketlerin teklif ettiği fiyat, üretim maliyetinin çok altında kalmaktadır. Kayısı üreticisi, bir

avuç açgözlü tüccarın ve piyasada adeta tekel haline gelmiş şirketlerin insafsızlığına terk edilmiş durumdadır.

2023 yılındaki fiyat piyasasında ıskarta 40 TL, kesmelik 70 TL, elek altı 100 ila 120 TL, iyi mal ise 120 TL'den açılış yapılmış, piyasanın oturması ile 'iyi mal' olarak tabir edilen ürün **200 TL'ye satılmıştı**. 2023 yılına göre göre mevsimlik işçi yevmiyeleri yüzde 150 artarken, mazot, elektrik, sulama ve nakliye fiyatları gibi üretim maliyetleri enflasyona bağlı olarak birkaç kat artarken, 2024 yılında tüccarların ve şirketlerin üreticiye teklif ettiği kayısı fiyatları geçtiğimiz yıla göre düşmüş durumdadır. 2024 yılında verilen fiyatlar, ıskarta 20 TL, kesmelik 40 TL, elek altı 70 TL, iyi mal ise 120 TL şeklindedir.

Üstelik bu fiyatlarla alınacak ürün için şirketin ve tüccarların yapacağı ödeme de birkaç ay sonrasına kadar sarkabilmektedir. Bu durumda, depremde depoları yıkılmış olan ve o güne kadarki tüm birikimini depremden sonra hayatını sürdürebilmek için harcamış olan kayısı üreticisi elindeki ürünü maliyetinin çok altına satmak zorunda bırakılmaktadır.

Yukarıda özetlenen durum, devlet kurumlarının kayısı üreticisini desteklemesini, fiyat oluşumunda adil bir piyasa oluşmasının sağlamasını, diğer birçok tarım ürünü gibi kayısı için de taban fiyat uygulamasına geçilmesini, depremlerden kurtularak zar zor bir şekilde hayatını sürdürmeye çalışan kayısı üreticilerinin şirketlerin insafsızlığına terk dilmiş olmaktan kurtarılmasını gerektirmektedir.

Bu bağlamda;

1. Kayısı üreticilerinin yaşamakta olduğu bu ve benzeri sorunlar hakkında bakanlığınızın bilgisi var mıdır?
2. Kayısı üreticisinin elindeki ürünü maliyetinin altında satmak zorunda bırakılmasını adil ve doğru buluyor musunuz?
3. Kayısı için de taban fiyat uygulamasına geçmeyi düşünüyor musunuz?
4. Bir avuç şirketin ve tüccarın, depremden zar zor kurtulmuş bölgelerimizdeki kayısı üreticisinin zorluklarından yararlanmasına engel olacak mısınız?
5. Şirketler tarafından maliyetin altına düşürülen fiyatların önüne geçmek üzere TMO tarafından fiyatlara alım müdahalesinde bulunup destekleme alımı yapılmasını sağlayacak mısınız?
6. Birim alandan elde edilen verimin artırılması için kayısı üreticilerine yönelik bir eylem planınız var mıdır? Varsa bu planın ayrıntılarını kamuoyuna açıklamayı düşünüyor musunuz?
7. Sadece pazarlama aşamasında değil, üretim girdilerini azaltmak ve kayısı üreticisini rahatlatmak amacıyla başta deprem bölgeleri olmak üzere bir sübvansiyon politikanız var mıdır? Varsa bunu kamuoyu ile paylaşmayı düşünüyor musunuz?